Italijos lituanistinio švietimo tarybos vadovė Dovilė Varapnickaitė-Sartori: „Pagrindinis raktas į ugdymo sėkmę – žmogiškasis ryšys“

Rugsėjo antrą-trečią savaitę Italijoje prasideda mokslo metai. Jiems aktyviai ruošiasi ne tik formaliojo švietimo, bet ir lituanistinės mokyklos. Italijoje gyvenantys lietuviai deda didžiules pastangas, kad jų vaikai, augantys mišriose šeimose ir itališkoje kasdienybėje, neprarastų savo šaknų bei gimtosios kalbos. Lituanistinis švietimas visada rėmėsi entuziastingų mokytojų ir tėvų pečiais, o prieš kiek daugiau nei metus šis nuoširdus, savanoriškas darbas įgavo naują, dar tvirtesnį ir labiau vienijantį pagrindą. 2025 m. birželį įkurtos Italijos lituanistinio švietimo tarybos pirmininkė Dovilė Varapnickaitė-Sartori tikisi, kad ši jauna organizacija taps „tiltu tarp švietimo idėjos ir jos įgyvendinimo“.

Ana Vengrovskaja
ITLIETUVIAI.IT

Pasaulio lietuvių bendruomenėse lituanistinis švietimas yra viena svarbiausių

veiklų, padedančių užsienyje augantiems vaikams išlaikyti ryšį su Lietuvos kultūra ir istorija. Šiai misijai palaikyti, remti ir koordinuoti įvairiose pasaulio valstybėse veikia lituanistinio švietimo tarybos. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) duomenimis, tarybos arba atitinkami švietimo padaliniai šiuo metu aktyviai dirba Europoje (Airijoje, Belgijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, Norvegijoje, Prancūzijoje, Švedijoje, Vokietijoje), Šiaurės Amerikoje (JAV ir Kanadoje) bei Australijoje. Jos atstovauja užsienio lietuvių bendruomenėms, koordinuoja mokyklas, rūpinasi mokytojų kvalifikacija bei veikia kaip svarbiausia grandis tarp vietos švietimo organizacijų ir Lietuvos institucijų.

2025-ųjų birželį prie šio pasaulinio tinklo oficialiai prisijungusi Italijos lituanistinio švietimo taryba sujungė aktyviausiai veikiančių šalies lituanistinių mokyklų bei padalinių vadovus. Apie Tarybos atsiradimo užkulisius, pirmuosius nuveiktus darbus ir ateities planus – tarp kurių netrukus vyksiantis mokytojų suvažiavimas ir pirmasis lituanistinio švietimo paramos koncertas Milane – kalbamės su jos pirmininke, edukologijos mokslų daktare Dovile Varapnickaite-Sartori. Lituanistė, Milano lituanistinės mokyklos vadovė ir mokytoja bei trijų vaikų mama atvirai dalijasi asmenine patirtimi bei mokytojų kasdienybės iššūkiais, teigdama: net ir technologijų amžiuje svarbiausiu raktu į sėkmę išlieka nuoširdus žmogiškasis ryšys.

Italijos lituanistinio švietimo tarybos vadovė Dovilė Varapnickaitė-Sartori | Sigitos Dabulskytės nuotr.

Dovile, šiandien vadovaujate Italijos lituanistinio švietimo tarybai, tačiau kiekviena tokia veikla prasideda nuo asmeninės istorijos. Pradėkime nuo pradžių: kaip apskritai Jūsų keliai atvedė į Italiją ir kas paskatino taip aktyviai įsitraukti į švietimo sritį bei vietos bendruomenės gyvenimą?

Pirmiausia visada buvau aktyvi lituanistė. Dar mokykloje sėkmingai dalyvavau nacionaliniuose filologų konkursuose, o už rašinį „Kokią Lietuvą kurs mano karta?“ gavau V. Landsbergio fondo premiją – kelionę į Paryžių. Lietuvių kalbos egzaminą išlaikiau šimtuku ir svajojau apie lietuvių filologijos studijas. Laimutė Ronkaitienė, mano brangi lietuvių kalbos mokytoja, patarė rinktis lietuvių filologijos ir užsienio kalbos studijas. Norėjau studijuoti skandinavų kalbas, taip pat viliojo senasis *Alma Mater Vilnensis*, o Vilniaus universitetas tais metais siūlė lietuvių filologijos ir italų kalbos studijas, tad jas ir pasirinkau. Jau antrame bakalauro kurse išvykau į Italiją pagal Erasmus mainų programą, vėliau atlikau „Europass mobility“ projekto darbo praktiką Toskanoje, o laimėjusi Italijos ambasados Lietuvoje stipendiją tobulinau kalbą Perudžos universitete. Vėliau

mokslus tęsiau Šiaurės Italijoje: su pagyrimu baigiau šiuolaikinės italų literatūros magistrą, įgijau edukologijos ir šiuolaikinės italų literatūros mokslų daktarės laipsnį Milano katalikiškame universitete.

Kol mokiausi Italijoje, unikali patirtis buvo 2015 m. atstovauti Lietuvai pasaulinėje parodoje „Expo“ Milane. Buvau Lietuvos paviljono gidė ir vertėja.

Į lituanistinį švietimą Italijoje mane įtraukė „Virtualios ir kontaktinės lituanistinės Italijos mokyklos“ (VKLIM) vadovė Aurelija Orlova, 2024 m. pasiūliusi vėl atnaujinti Milano lituanistinės mokyklos kontaktines pamokas. VKLIM bendraįkūrėjos A. Orlova bei Elzė di Meglio, pamačiusios mano entuziazmą švietimo srityje, taip pat pasiūlė pasidomėti ir Italijos lituanistinio švietimo steigimo žingsniais. Dėl to konsultavausi su Pasaulio lietuvių bendruomenės Švietimo komisijos pirmininke Alvija Černiauskaite, su Prancūzijos lituanistinio švietimo tarybos (įsteigtos metais anksčiau už mus) pirmininke Jolita Šilanskiene.

Nuo šio pavasario tapau ir Lombardijos lietuvių bendruomenės valdybos nare.

> *Labai tikiuosi, kad Italijos lituanistinio švietimo taryba pamažu vis labiau taps tiltu tarp švietimo idėjos ir jos įgyvendinimo: padės atsakyti į biurokratinius „kaip“, prisidės prie švietimo idėjų sklaidos bei lituanistinių mokyklų tinklo plėtros.*

Praėjo jau šiek tiek daugiau nei metai nuo Italijos lituanistinio švietimo tarybos įkūrimo 2025 m. birželį – kokie buvo pagrindiniai tarybos atsiradimo tikslai?

Pagrindinis lituanistinio švietimo tarybos atsiradimo tikslas buvo galimybė dalyvauti kasmetiniame švietimo tarybų pirmininkų suvažiavime Lietuvoje. Šiame suvažiavime trylika pasaulio švietimo tarybų pirmininkų kartu su ŠMSM, PLB Švietimo komisija bei Lituanistinių mokyklų asociacija aptaria lituanistinio švietimo aktualijas, kelia probleminius klausimus, svarsto galimas įstatymų pataisas.

Labai tikiuosi, kad Italijos lituanistinio švietimo taryba pamažu vis labiau taps tiltu tarp švietimo idėjos ir jos įgyvendinimo: padės atsakyti į biurokratinius „kaip“, prisidės prie švietimo idėjų sklaidos bei lituanistinių mokyklų tinklo plėtros.

Pirmąsis Italijos švietimo tarybos gimtadienis paminėtas lituanistinėje šeimų stovykloje prie Gardos ežero šių metų birželį | Tarybos ir ITLIETUVIAI.IT archyvo nuotr.

Papasakokite apie savo komandą – kas yra šios tarybos nariai, kaip jie buvo atrinkti ir kokius Italijos regionus ar mokyklas atstovauja?

Į Švietimo tarybos narių gretas 2025 m. pavasarį buvo pakviesti prisijungti visų aktyviai veiklą vykdančių Italijos neformalaus švietimo lituanistinių mokyklų ir

padalinių vadovai. Sutiko prisijungii: Aurelija Orlova – „Virtualios ir kontaktinės lituanistinės Italijos mokyklos“, Elzė di Meglio – Romos „Bitutės“, Vilma Ramella Paia – Turino „Pasakų namų“, Sigita Dabulskytė – Bolonijos „Saulės“, Giedrė Žekaitė – Genujos lituanistinės mokyklos, aš – Milano „Aitvaro“. Taip pat buvo nutarta pakviesti Toskanos atstovę – Ligitą Eitkevičienę, su kuria tuo metu kalbėta apie Toskanos lituanistinės mokyklos veiklos atnaujinimą. Svarstyta įtraukti ir tėvų ar jaunimo atstovą, galbūt tai padarysime ateityje.

Su komanda dar turime parašyti statutą, jame detaliau apibrėšime visas Italijos lituanistinio švietimo tarybos struktūros ir veiklos gaires. Pirmiausia mums buvo svarbu tiesiog pradėti veiklą, žengti pirmuosius žingsnius ir tada pamažu įsivertinti, kur yra mūsų stipriosios pusės, o kur dar turime tobulėti.

Su kokiomis pagrindinėmis kliūtimis ar biurokratiniais iššūkiais susidūrėte kurdami ir stiprindami šią naują struktūrą Italijoje?

Pirmiausia verta paminėti, kad tai – savanoriška veikla. Taigi, pagrindinė labai žemiška kliūtis – laiko stoka. Kiekviena pagal individualias galimybes skiriame laiko švietimo tarybos veiklai greta pagrindinių darbų, mokymo lituanistinėje mokykloje, šeimos. Kitų didelių iššūkių nebuvo – su švietimo tarybos narėmis draugiškai bendradarbiaujame ir noriai dalijamės savo stipriausiomis kompetencijomis.

Italijos lituanistinių mokyklų mokytojos mokymuose Barselonoje šių metų kovą | Sigitos Dabulskytės nuotr.

Žvelgiant atgal į praėjusius metus, įvardykite, kas, Jūsų nuomone, svarbiausio tarybai pavyko nuveikti per šį pirmąjį veiklos etapą?

Per pirmuosius veiklos metus Švietimo tarybos atstovai 2025 m. gruodį Milane dalyvavo apvaliojo stalo diskusijoje su pirmąja Lietuvos Respublikos ponia Diana Nausėdiene ir Prezidento patarėjais švietimo ir kultūros klausimais. 2026 m. vasarį ŠMSM ministrei Ramintai Popovienei Veronoje pristatė Italijos lituanistinių mokyklų realijas. 2026 m. pavasarį Švietimo tarybos vardu pateiktos pirmosios paraiškos projektinės veiklos finansavimui, sukurtas logotipas, socialinių tinklų puslapis. 2026 m. gegužę Italija pirmą kartą buvo atstovauta pasaulio švietimo tarybų pirmininkų suvažiavime Vilniuje.

Svarbiausia, kad tapome matomi: į mus įvairiais švietimo klausimais jau kreipiasi tiek Lietuvos ambasados darbuotojai, tiek bendruomenės nariai. Stengiuosi aktyviai dalyvauti Italijos švietimo gyvenime, nuolat bendrauti su kitų šalių švietimo institucijomis ir visada noriai kalbu apie mūsų veiklą. Tikiu, kad visada pirmiausia yra žmogiškasis ryšys – bendruomenė susipažįsta, pasitiki, kreipiasi.

2025 / 2026 m. žiemą Italijoje apsilankė pirmoji ponia Diana Nausėdienė ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos delegacija | LRP kanceliarijos ir ITLIETUVIAI.IT archyvo nuotr.

Kokie yra artimiausi švietimo tarybos planai, numatomi renginiai ar naujos iniciatyvos?

Artimiausias renginys – rugsėjo 23 d. 19 val. vyksiantis virtualus Italijos lituanistinio švietimo tarybos pristatymas (daugiau informacijos apie susitikimą bus paskelbta Italijos lietuvių bendruomenės *Facebook* paskyroje – aut. pastaba). Spalio 23–25 d. vyks pirmasis Italijos lituanistinio švietimo tarybos narių bei Italijos lituanistinių mokyklų mokytojų ir vadovų suvažiavimas. Džiugu, kad į suvažiavimą galėjome pakviesti ir kelis švietimo specialistus, kurie šiuo metu dar nevykdo švietimo veiklos Italijoje, bet planuoja tai daryti netolimoje ateityje. Tokie susitikimai labai svarbūs ne tik siekiant kelti kvalifikaciją, bet ir norint gyvai susipažinti vieniems su kitais.

Lapkričio 15 dieną Milane vyks pirmasis lituanistinio švietimo paramos koncertas Italijoje su smuikininke virtuoze Saule Kilaite. Koncerto metu scenoje kartu su atlikėja pasirodys ir Italijos lituanistinių mokyklų vaikai. Būtent dėl vaikų ir rengiame šį koncertą – surinktos lėšos bus skirtos jų edukaciniams projektams. Koncerte taip pat skambės žinia apie Lietuvą, jos kultūrą, istoriją, tapatybę. Tikimės, kad švietimo paramos koncertas taps kasmetine tradicija, įtrauksiančia skirtingus Italijos regionus ir atlikėjus.

2027-iesiems taip pat jau numatyta renginių. Kartu su LR ambasada Italijoje planuojamas Kovo 11-osios minėjimas: edukacinė paskaita ir diskusija, šventinis

vakaro koncertas. Su JRC Ispra organizacinio komiteto pirmininke Vita Daudaravičiene derinama kultūrinių renginių programa ir bendradarbiavimo galimybės nuo 2027 m. sausio iki birželio mėnesio, kai Lietuva pirmininkaus ES Tarybai. Taip pat jau sutarta su Lituanistinių mokyklų asociacija ir PLB švietimo komisija, kad 2027 m. 7-asis tarptautinis lituanistinių mokyklų vadovų suvažiavimas vyks Italijoje. Jį kiekvienais metais organizuoja vis kita šalis: Italija šią atsakomybę su džiaugsmu perims iš Sakartvelo.

> *Pagrindiniai mūsų šių metų projektai – mokytojų suvažiavimas ir lituanistinio švietimo paramos koncertas – jau visai ne už kalnų. Ilgai ir kruopščiai jiems ruošiamės, tikime jų verte, o kai dalykus darai iš širdies – jie paliečia ir kitų širdis.*

Kokiais pirmaisiais pasiekimais ar sėkmingai įgyvendintais projektais šiandien džiaugiatės labiausiai?

Džiaugiuosi, kad gegužę turėjau galimybę atstovauti Italijos lituanistinio švietimo tarybai pirmininkų suvažiavime Lietuvoje. Tai mums leido tam tikrus švietimo klausimus įvertinti iš globalios perspektyvos, nes visų šalių situacijos labai skirtingos. Kartais tikrai labai sveika išeiti iš savo konteksto, pasimokyti iš kitų, įvertinti savo stipriąsias ir silpnąsias vietas, ir tiesiog pajusti, kad su tam tikrais iššūkiais susiduriame ne tik mes.

Na, o pagrindiniai mūsų šių metų projektai – mokytojų suvažiavimas ir lituanistinio švietimo paramos koncertas – jau visai ne už kalnų. Ilgai ir kruopščiai jiems ruošiamės, tikime jų verte, o kai dalykus darai iš širdies – jie paliečia ir kitų širdis.

D. Varapnickaitė-Sartori Bolonijos knygų mugėje | Sigitos Dabulskytės nuotr.

Minėjote, kad darbas lituanistinio švietimo srityje – savanoriškas. Kas Jus pačią motyvuoja prisidėti prie šios misijos?

Savanorystė įvairiomis formomis mane lydi jau labai seniai. O šiuo metu savanorystė švietimo srityje – tai ir mano bandymas grįžti į profesinį kelią po ilgų motinystės metų. Kartais taip įsitraukiu į švietimo veiklą, jog „nešiojuosi“ ją visur, idėjos dėliojasi ir gimsta nuolat, o aš jaučiu malonų intelektualinį stimulą tai daryti. Šiame kelyje taip pat yra daug galimybių nuolat tobulėti, kelti kvalifikaciją. Tiesa, dauguma tarptautinių projektų iš dalies dengia dalyvių išlaidas – štai ir apčiuopiama kompensacija už darbą. Na, o labiausiai motyvuoja įvairiuose renginiuose bei projektuose sutinkami žmonės, jų užsidegimas. Atsiranda bendraminčių ratas, užsimezga draugystės, gimsta nauji bendri projektai. Šioje veikloje matau didelę prasmę, kad ir kaip banaliai tai skambėtų – motyvuoja žibančios mokinių akys, tėvelių įsitraukimas, kolegiška bendrystė.

Pagrindinis raktas į ugdymo sėkmę yra šiltas, autentiškas, įsiklausantis

žmogaus ryšys su žmogumi.

Kaip keičiasi pats lituanistinio švietimo formatas – ar šiandienos vaikams, augantiems su technologijomis, lietuvių kalbos reikia mokyti kitaip nei prieš dešimtmetį? Juk ir pati esate ne tik mokytoja, bet ir trijų vaikų, augančių mišrioje šeimoje, mama, tad matote platesnį paveikslą.

Lituanistinį švietimą iš mokytojos, vadovės pozicijos reflektuoju visai neseniai, tad nedrįstu jo lyginti iš dešimtmečio perspektyvos. Mano nuojauta kužda, kad technologijų bumas truputį praranda savo „žavesį“. O jeigu tiksliau, šiandien jas įvaldyti ne mažiau svarbu negu prieš dešimtmetį, bet tam tikrose srityse jos jau nebestatomos ant pjedestalo. Nuoširdžiai tikiu, kad pagrindinis raktas į ugdymo sėkmę yra šiltas, autentiškas, įsiklausantis žmogaus ryšys su žmogumi.

Jūsų manymu – su kokiais didžiausiais iššūkiais šiandien susiduria Italijoje gyvenantys tėvai ir mokytojai perduodami lietuvių kalbą?

Manau, kad pagrindiniai iššūkiai, jeigu jų kyla, slypi žmogaus viduje: galbūt tuo metu asmuo turi per mažai vidinių resursų ar per mažai palaikymo iš aplinkos. Pati kaip mama susidūriau su įvairiais sunkumais perduodama lietuvių kalbą savo vaikams, tad ir kaip mokytoja visada stengiuosi empatiškai įsiklausyti į kitus. Nemojuoju vėliava „tik lietuvių kalba visur ir visada“. Realybė būna visokia ir labai svarbu mokėti tas visokias situacijas suprasti. Na, o kalbant apie objektyvius kontaktinių Italijos lituanistinių mokyklų iššūkius – pirmiausia tai labai skirtingų amžių ir kalbos lygių vaikai vienoje klasėje. Daugiasluoksnis užduočių diferencijavimas per tą pačią pamoką reikalauja labai didelio mokytojo meistriškumo.

NBA

Pamokų akimirkos Milano lituanistinėje mokykloje | Mokyklos archyvo nuotr.

Gal galite pasidalinti asmenine patirtimi perduodant lietuvių kalbą savo pačios vaikams?

Man natūraliai kalbėti su savo pirmagimiu lietuviškai sekėsi gana neblogai pirmaisiais jo gyvenimo metais, kol nesusidūriau su tam tikrais asmeniniais sunkumais. Nuovargis, emocinė savijauta lėmė, kad savo vaikų lietuvių kalbą beveik pamečiau. Įsitraukimas į lituanistinę veiklą grąžina mane pirmiausia į savo vaikų dvikalbystės kelią. Italijos ir kitų šalių lietuvių bendruomenėse nuolat sutinku nuostabių mamų, kurios net nebūdamos pedagogės puikiai perteikia lietuvių kalbą savo vaikams – žaviuosi jomis ir įsikvėpiu jų pavyzdžiu! Viena aišku: tai – nuolatinis darbas, tad labai svarbus ir nuolatinis vienas kitų palaikymas.

> *Vaikai nori patirti sėkmę. Labai svarbu jiems perteikti džiaugsmą net ir dėl mažiausio jų lietuvių kalbos progreso.*

Kokie šiuolaikiniai ugdymo metodai ar formatai geriausiai pasiteisina tiek Jūsų namuose, tiek mokyklos veiklose?

Vaikai nori patirti sėkmę. Labai svarbu jiems perteikti džiaugsmą net ir dėl mažiausio jų lietuvių kalbos progreso. Pasikartosiu, stengiamės pirmiausia kurti ryšį: tarp mokyklos vaikų, tarp vaikų ir mokytojų, tarp mokytojų ir tėvelių. Dažnai pamokos pabaigoje skiriame laiko ir tėvelių įsitraukimui į pamokos veiklą – gimsta šilti bendrystės momentai ir noras vėl susitikti. Dviračio iš naujo neišradinėjame, nuoširdžiai stengiamės matyti kiekvieno vaiko individualumą, o pamokos veiklą struktūruoti taip, kad mokiniai ne tik klausytų, bet ir patys priimtų sprendimus, diskutuotų, teoriją iš karto taikytų praktiškai.

Šiais metais per kvalifikacijos kėlimo kursus mane labai sudomino mikromokymosi metodika, jos moksliškai pagrįstas efektyvumas, tad būtinai ją išbandysime pamokose ir praktiškai.

Italijoje netrukus prasidės mokslo metai, o po kelių savaičių duris

po vasaros pertraukos atvers ir lituanistinės mokyklos. Ką norėtumėte palinkėti švietimo bendruomenei – mokytojams, mokiniams ir jų tėvams?

Mokytojams linkėčiau neprarasti smalsumo ir leisti sau ne visada žinoti atsakymą: niekada nenustoti mokytis kartu su vaikais ir iš vaikų.

Mokiniams linkiu, kad lietuvių kalba jiems būtų ne tik pareiga, žodžių rinkinys, bet ir namai. Kad per kalbą jie atrastų ryšį ir galbūt net dalį savęs.

Tėvams – kantrybės ir kuo mažiau kaltės jausmo. Kalbos perdavimas nėra tiesi linija: būna pakilimų, sustojimų, kartais net žingsnių atgal ir niekada nėra per vėlu pradėti.

Visai švietimo bendruomenei linkiu pasidžiaugti tuo, ką jau esame sukūrę. Tegu nauji mokslo metai būna ne tobulybės siekis, o dar vienas įdomus bendro augimo etapas.

Straipsnis parengtas pagal Medijų rėmimo fondo finansuojamą projektą „Lietuvos ir Italijos lietuvių bendruomenės reprezentacija Italijoje“